

„Kecskemétnek a magyar Salzburggá kell válnia”

Interjú Erdei Péterrel

Erdei Péter, a Magyar Köztársaság Érdemes Művésze, Liszt- és Bartók–Pásztory-díjas karnagy, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem címzetes egyetemi tanára, a Kodály Intézet nyugalmazott főigazgatója Debrecenben született, 1944-ben. A Zeneakadémiát 1963 és 1968 között végezte, diplomáját 1968-ban szerezte. A budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem karvezetéstanára 1973-tól 2014-ig. 1972–1974-ben a Zeneművészeti Főiskola debreceni tagozatán tanít, a Debreceni Kodály Kórus helyettes karnagya. Később vezető karnagya 1983–1985, 1998–2000 között, valamint 2003-tól 2006-ig. 1974-től 1990-ig és 1992-től 2008 augusztusáig a kecskeméti Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet főigazgatója. 1990-től 1992-ig a Magyar Rádió és Televízió Énekkarának vezető karnagya. 1976-tól 2005-ig a Kecskeméti Pedagógus Énekkar karnagya. Az Ifjúsági Világkórus karnagya 2000-ben. 2010. február 1-jén megalapítja a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen az Új Liszt Ferenc Kamarakórust. 2016 szeptemberében létrehozza a Kecskeméti Énekes Kört. Gyakran kéri fel a legnevesebb nemzetközi fesztiválok és versenyek zsűrijében való részvételre, pl. Arezzo, Llangollen, Cork, Marktoberdorf, Tours, Tolosa, Debrecen, Galánta. A Capital University (Columbus, Ohio, USA) díszdoktora.

– Olyan családból származik, ahol a zenének mindig fontos szerepe volt.

– Édesapám református lelkész volt Debrecenben, édesanyám énektanár volt a Dóczyban, ami a világháború előtt talán a leghíresebb református iskola volt a városban. Ott tanított egészen 1953-ig. Ekkor édesapám elveszítette az állását, majd falura, Hajdúhadházra helyezték parókus lelkésznek, és természetesen a család követte őt. Édesanyám énektanárságából két nagyon fontos dolog ötlik fel bennem. Az egyik az, hogy valamikor '49–'50 táján elvégzett egy továbbképző tanfolyamot Debrecenben, ami a Kodály nevéhez köthető pedagógiai művekre épült. Emlékszem, hogy hazahordta azokat a kis kottás füzeteket, amelyekből tanultak, a 333 olvasógyakorlatot, a Bicinia Hungarica füzeit és egyebeket is. Ahogyan gyakorolta, tanulta ezeket, ahogyan a kodályi elvrendszert megpróbálta elsajátítani, én ott körülöttem, sűrögve-forogva, játék közben, hol az asztal alatt, hol rollerezés közben, de ugyanúgy megtanultam a kottaolvasást, a szolmizálást, tulajdonképpen az ő teljes tananyagát. A másik dolog az volt, hogy gyakran eljöttek hozzá a tanítványai, és a kapucsengő meghúzása helyett (abban az időben a legtöbb helyen még nem volt villanycsengő, dróttal húzták meg a csengőt) egy népdalt kellett elénekelniük belépőként.

Tulajdonképpen tehát a véletlen, pontosabban az élet hozta úgy, hogy elkezdtem érdeklődni a zene iránt. Persze jártam zeneiskolába is, sőt megemlítem, hogy néhány évig hetente egyszer vonattal beutaztam Hajdúhadházzal Debrecenbe – 18 kilométer, akkor nagy távolságnak számított! – zongoraórára. Később a debreceni Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakiskolában folytatódott a zenével való beható ismerkedésem, ahol zongora szakos voltam. Később aztán zeneszerzést is tanultam ugyanitt. Hamar fel-

figyelt rám Gulyás György igazgató – mert eléggé használható bariton hangom volt már viszonylag fiatalon –, és 15 éves koromban meghívott az általa alapított Kodály Kórusba énekelni. A Kodály Kórus akkoriban még műkedvelő, amatőr énekkar volt, de a Kodály-művek iránti elkötelezettségem ebben a kórusban erősödött meg igazán. Akkor ismerkedtem meg Kodály vegyeskari műveivel, és ez szinte azonnal zuhanásszerű vonzalommá, szerelemmé vált. Ott jöttem rá, hogy igen, ez az a munka, amire én is szeretném feltenni az életemet.

– *Már nem is zongoristaként felvételizett a Zeneakadémiára?*

– Nem voltam kiemelkedő zongorista. Részben azért, mert a kezem nagyon kicsi, és nagyon nehezen értem el már az oktávot is, másrészt pedig nagyon korán kialakult bennem a vonzalom a kórusművészet iránt. Teljesen természetes volt, hogy karvezetés szakra felvételiztem az akadémián.

– *Édesapja révén az egyházi zene is hasonló súllyal volt jelen a családban, mint a kodályi hatás?*

– Nagyon is. Ahogyan már említettem, édesapám évtizedekig falusi lelkész volt. A falu templomának tornyát a II. világháború végén bombatalálat érte, az épület kiégett, az orgona megsemmisült, egy harmóniummal helyettesítették. Gyakran előfordult, hogy amikor az orgonista beteg volt, szabadságon volt, vagy valami más elfoglaltsága volt, akkor édesanyám helyettesítette. Később már én magam is besegítettem az istentiszteleteken vagy más egyházi alkalmakon, a harmónium mögött ülve. Tehát a református egyházzene szintén a neveltetésem szerves része volt.

– *Fel sem merült önben, hogy más pályára, reál vagy humán gimnáziumba jelentkezzen?*

– Felmerült azért más is. Szóba került az irodalom, szóba került az is, hogy menjek orvosnak, de ezek csak múló pillanatok voltak, 15-16 éves korom táján már nem volt kérdés, hogy mi lesz az én utam, mint ahogyan az sem, hogy a Zeneakadémiára adom be a jelentkezésemet.

– *Impozáns a névsora azoknak, akik önt az akadémián oktatták. Gyakorlatilag az akkori zenei élet színe-java, Párkai Istvánról Kroó Györgyig, Szőnyi Erzsébettől Szabolcsi Bencéig.*

– Valóban a legnagyobb hatású emberek voltak, akik akkor ott tanítottak, és nekem szerencsém volt hozzájuk járni. Mindenekelőtt Vásárhelyi Zoltánt említem, akinek közismert a kecskeméti kötődése, és Kodály Zoltánnal való szoros kapcsolatát sem szükséges hosszan taglalni. Az az indíttatás, amit és Debrecenből, a Kodály-tanítvány Gulyás György környezetéből hoztam, egyértelműen folytatódott Vásárhelyi Zoltánnál, akitől karvezetést tanulhattam. A karvezetés manuális, gyakorlati részét Párkai István tanár úrtól tanultam meg, aki Vásárhelyivel párhuzamosan végezte a képzésünket. Azért nagyon fontos számomra, hogy erről beszéljek, mert ő úgy tanított karvezetést, hogy az ember képes legyen ne csak kórust, hanem szükség esetén, alkalomadtán egy hangszeregyüttest, nota bene szimfonikus zenekart is irányítani. Párkai István eredendően karmester, és persze kiváló zongorista. Abból a szemszögből tanította a karvezetést, ahogyan a karmesterek egy együttesrel foglalkoznak. És ez meghatározó volt a számomra, mert amikor később az élet úgy hozta, hogy zenekar elé kellett állnom, egy pillanattal sem voltam bajban.

Megemlítem a tanáraink közül Bárdos Lajost is, akitől három éven keresztül zeneelméletet tanulhattam, 1963 és 1966 között. Ez volt az ő utolsó három éve a Zeneakadémián, mielőtt másodszer is „nyugdíjazták”. A vele töltött idő csodálatos emlék. A zeneelmélet olyan megközelítését értettük meg Bárdos tanár úr közvetítésével, ami az előadó-

művészetnek az ikerpárja. Az elmélet számunkra az előadó-művészet felé vezető útnak különféle, rejtett ajtajait nyitotta meg. Azért volt fontos, mert az elemzőkor megismert sajátosságokat, stílusjegyeket az interpretáció kialakítása során, majd pedig a pódiumon is hasznosíthattuk. Itt értettük meg, hogy mennyire fontosak az elméleti kérdések, hogy a zeneelmélet nemcsak önmagáért van, hanem azért, hogy általa az újraalkotás, a kórusművek megszólaltatása több oldalról megalapozott lehessen.

– *Laikus zenehallgatóként magam gyakran zavarónak érzem, ha egy kórus nem az anyanyelvén énekel. Lehet ugyan, hogy a karnagy a betanításkor ismertette és értelmezte a kórusával a szöveget, de az a történelmi háttérismeret, amely mindennek súlyt és hitelességet adhatna, mégis hiányzik az előadásból.*

– Ebből a megjegyzéséből rögtön adódik két nagyon fontos dolog. Az egyik: az én diákkoromban a nyugat-európai szöveges zenét főként magyar fordításokban ismer-tük meg és énekeltük, nem eredeti nyelven. És mindannyian éreztük, mi, kórustagok, hogy ez a ruha lötyög, nem mindig illik a zeneműre, nem illeszkedik a zene testéhez. Vissza kell menni a gyökerekhez, az eredeti zenét az eredeti szöveggel, eredeti nyelven kell megismerni. Később aztán Magyarországra is begyűrűzött az a szerencsés áramlat, amely azt tanította, hogy eredeti nyelven szólaltassuk meg a kórusműveket, mert az előadó és a hallgató is csak ekkor érzi meg igazán a művek valódi szépségét és mélységét.

A másik megjegyzésem: említette a történelmi hátteret, a gondolati, érzelmi hátteret például Kodály kórusművei kapcsán. Ez egy fantasztikusan gazdag világ. Külön tanul-mányt érdemel, hogy Kodály milyen szövegeket, milyen verseket választott megzenésítésre, egészen addig, hogy ezeket a szövegeket-kórusműveket miként állítja az ő nem-zetnevelő eszméi szolgálatába. Mert a legtöbb vers, amit választ, olyan szemléletű, mely nemcsak egy történelmi helyzetet vagy történelmi eseményt ír le, hanem jobbra megjelöli a továbbvezető utat, a megoldást is. Ezeknek a verseknek a végkicsengése legtöbbször biztatás, reményteli folytatást, kiutat, egy pozitív nemzeti jövőképet ad a hallgatónak. (Pl. Vörösmarty: *Liszt Ferenchez*, Petőfi: *Isten csodája*, Kisfaludy Sándor: *Mohács*) Azért van kivétel is: ilyen például az Ady-versre komponált, „Akik mindig elkésnek” című darab, ami bizony elejétől a végéig igen keserű.

Zeneakadémiai oktatóim közül meg kell még említenem másokat is. Például a nagyszere-rű Szőnyi Erzsébetet, akitől szolfézst tanultunk, vagy Kroó Györgyöt, Szöllősy Andrást, Bartha Dénest, aiktől zenetörténetet. Szóval fantasztikus tudású és tekintélyű tanári kar volt ott akkoriban, aiktől tanulhattunk.

– *Kivételes évfolyam volt az önöké, vagy abban az időben a Zeneakadémián mindenkinek ilyen tanári kar jutott?*

– Nem voltunk kivételes évfolyam. Mindenkinek ilyen tanári kar jutott.

– *Kórusban énekelt-e akadémista éveit alatt? Fontos, hogy a pulpitus másik oldalát is megismerjék?*

– Hát hogyné! Egyrészt énekeltem a Zeneakadémia nagykórusában, amely akkor is és ma is nagyjából 80-100 fő körüli társaság, ahol több tanszékről vannak diákok. Az én időmben olyan későbbi kiválóságok énekeltek a kórusban, mint pl. Marton Éva, Miller Lajos, Sólyom Nagy Sándor. Akkoriban az ének szakosoknak is kötelező volt néhány évig a kórus, sajnos ma nem így van. Ennek oka nem más, mint egyfajta sajnálatos szűklátó-körűség bizonyos vezető tisztségviselők részéről, és nagyon remélem, hogy előbb vagy utóbb visszaáll a régi, egészséges szemlélet. Elég sok helyen megfordultam a világban, s ez

a kérdés más zeneakadémiákon, egyetemeken fel sem merül, természetesnek tartják, hogy minden ének szakos diáknak meg kell ismerkedni a kórusénekléssel is. Nem mindenikből lesz szólóénekes, a többség inkább operakórusokban vagy más hivatásos énekkarokban helyezkedik el.

– *Illett kórusban énekelni, vagy kötelező volt?*

– A karvezetés szakosoknak kötelező volt. Vásárhelyi tanár úr vezette akkor a kórust, és nagyszerű hangversenyélményeim vannak vele. Mint zeneakadémisták a főváros legtöbb műkedvelő énekkaránál megfordultunk, mert érdekelt minket, hogy miként működik egy kórus mint szervezet és mint közösség. Felsőbb évfolyamos korunkban pedig már segíteni is hívtak bennünket. Általában egy nehezebb mű betanításához, de igen gyakran énekelni is. Elmondhatom, hogy a főváros legtöbb műkedvelő énekkaránál magam is megfordultam. Egy kicsi anyagi támogatást is jelentett, hol néhány forintot kaptunk, hol egy vacsorát, de a legnagyobb nyereség kétségkívül az volt, hogy óriási kórusirodalommal ismerkedtünk meg. Nem is beszélve arról, hogy tényleg a szakma mindkét oldalát megismertük. Nekem ezen a téren is szerencsém volt, mert negyed-ötödéves koromban a legendás Vass Lajos mellett dolgozhattam a budapesti Vasas énekkarban mint helyettes karnagy. Minden koncerten énekelnem kellett, szólamot kellett betanítanom, illetve szükség esetén én láttam el a zongorakíséretet. Mondanom sem kell, ez is óriási tanulási lehetőség volt. Többek között Vass Lajosnál ismertem meg Kodály óriási kóruskantátáját, a *Zrínyi szózatát*, ezt a közel húszperces, kíséret nélküli, hatalmas zeneművet, amely baritonszólóra és nagy kórusra íródott. 1955 decemberében mutatták be először, aztán évtizedekig nem volt szabad előadni, mert a Zrínyi Miklós szövegéből Kodály refrénként emelte ki a „Ne bántsd a magyart!” mondatot, s az 1956 utáni években ezt kimondani tilos volt, mert ugyan ki „bántotta” volna a magyart, aki építi a szocializmust?

Nos, Vass Lajos mellett ismertem meg alaposan ezt a művet, amit aztán magam is többször vezényelhettem, többek között pl. 2006-ban Bernben, ahol a svájci magyarok is megemlékeztek az 1956-os forradalom 50. évfordulójáról, vagy 2007-ben a Zeneakadémia Nagytermében, Kodály születése 125. évfordulóján.

– *Úgy tudom, akkortájt jött létre az akadémián a Liszt Ferenc Kamarakórus, amikor ön oda járt.*

– A Liszt Ferenc Kamarakórus 1963-ban jött létre, és 30 évig működött, '63-tól '93-ig. Abban a szerencsés helyzetben voltam, hogy mindjárt az elején – nem közvetlenül az induláskor, hanem 1964 tavaszán – közéjük kerültem. Első évfolyamom végén felvételiztem, és Párkai tanár úr fel is vett. Így aztán zeneakadémista éveim alatt mindvégig énekeltem a Liszt Ferenc Kamarakórusban.

– *Ez a kórus különleges feladatokra jött létre, nem pusztán egy volt az akadémiai kórusok sorában.*

– A kórus 24-28 főből álló, válogatott társaság volt, akik még a szombat délutánjukat is hajlandóak voltak a kóruséneklésre áldozni. Aki ezt vállalta, jelentkezhettek. Tanár úr meghallgatott bennünket, és vagy felvett, vagy nem. Ennek a kórusnak a műsorán leginkább olyan kórusművek szólaltak meg, melyek egyébként igen ritkán, vagy soha nem hangzottak el más magyar együttesektől.

– *Más együttesekben is vállalt szerepet?*

– A zeneakadémiai években, csaknem öt éven keresztül, énekeltem egy szóló kvintettben is. Ennek azért volt nagy jelentősége, mert megismerhettem egyrészt a saját hangom lehetőségeit, határait, másrésztől pedig általában az emberi hanggal való bánásmód csín-

ját-bínját, ami döntő fontosságú egy karnagy számára. Igaz, hogy az akadémián tanultunk magánéneket, de az kevés volt a teljes képhez. Az is igaz, hogy énekelünk mindenféle kórusokban, de az elmélyültebb ismeretekhez még az is kevésnek bizonyult. Nekem a saját testemen, a saját hangomon keresztül való tapasztalatszerzés jelentette azt, hogy amikor akár műkedvelő énekkar elé, akár egy hivatásos énekkar elé kerültem, mindig tudtam, miként nyúljak az emberi hanghoz, hogy meg tudjam valósítani a hangzás szempontjából mindazt, amit szerettem volna.

– *Utolsó akadémista éveiben következik be Kodály Zoltán halála. Van-e hozzá kötődő személyes élménye, akár még Debrecenből?*

– Két személyes élményem van vele kapcsolatban. Nem közvetlen, személyes találkozások ezek, úgy fogalmaznék, hogy jelen voltam az eseményeken, ahol Kodály Zoltán is. Az egyik még Debrecenben történt, gimnazista koromban, amikor a zenei szakiskolában rendeztek egy bicinium-éneklési versenyt. A diákok kettésével összeálltak, és Kodály Bicinia Hungarica füzeteiből énekeltek néhány darabot. Saját korosztályomban én akkor azt a versenyt megnyertem, Timkó Tamás nevű osztálytársammal. A zsűri elnöke maga Kodály Zoltán volt, ő adta át az oklevelet, és egy kézfogás erejéig közvetlenül egymás szemébe nézhettünk. Ez volt az egyik találkozásunk. A másik már a Zeneakadémián történt. Azt hiszem, harmadéves lehettem. Szőnyi Erzsébet tanárnő, aki a szolféztanárunk volt, minden évben rendezett úgynevezett tanszaki hangversenyeket, amelyeken egy-egy évfolyam tagjai mutatkoztak be a Zeneakadémia kupolatermében. Volt, aki énekel, volt, aki zongorázott vagy hegedült, ki milyen hangszerhez értett a karvezetésen kívül. Kodály tanár úr egy ilyen alkalommal eljött, és amikor a hangversenynek vége lett, a belső zsebéből előhúzott néhány kézírásos papírszeletet, és kérte, hogy kettésével menjünk oda hozzá. Minden párnak adott egyet-egyet ezekből a kézírásos kottákból, át kellett néznünk rövid idő alatt, majd megpróbáltuk elénekelni a darabokat. Nem volt könnyű feladat. Később kiderült, hogy ez a kézirat az egyik utolsó pedagógiai célzatú gyakorlatgyűjteményhez, a „22 kétszólamú énekgyakorlat”-hoz készült. Tanár úr tulajdonképpen rajtunk, zeneakadémistákon próbálta ki, hogy miként működik a dolog. Bizony nagy félelemmel és nagy izgalommal próbáltuk a feladatot megoldani, de azért többnyire sikerrel vettük az akadályt. Az utolsó, döbbenetesen meghatározó élményem az volt, amikor 1967 márciusában, Kodály ravatalánál, a Magyar Tudományos Akadémia előcsarnokában úgynevezett díszőrséget állított a Zeneakadémia, és abba a kiválasztott csapatba én is bekerülhettem. Kisebb megszakításokkal egész nap ott álltunk feszes vigyázállásban a ravatal mellett. Megtapasztalhattuk, hogy akkor az egész ország megmozdult. Reggeltől estig végeláthatatlan sorban özönlöttek az emberek, városiak, falusiak, hogy elvonulhassanak és főt hajthassanak egy magyar óriás, Kodály Zoltán ravatala előtt. Még most is beleborzongok az élménybe, pedig már több mint 50 éve történt. Ilyen kivételes személyiség volt ő.

– *Alighogy befejezte zeneakadémiai tanulmányait, meghívást kapott Amerikába. Mi a magyarázata ennek a korban egyáltalán nem köznapi eseménynek?*

– Mindez úgy történt, mint a mesében. Ötödéves koromban az akadémián tanult néhány amerikai zenepedagógus, köztük Denise Bacon, aki Wellesley-ben, Boston egyik elővárosában egy zeneiskola igazgatója volt, illetve egy magán-leánygimnázium zenei vezetője. Úgy hozta a sors, hogy Szőnyi tanárnő ötödik évfolyamos szolfézsórájára járt be egész éven keresztül, ahová én is jártam. Beszédbe elegyedtünk egymással, és Szőnyi tanárnő egy alkalommal megkért, hogy segítssek ennek a hölgynek a szolféztanulásban. Azzal védekeztem, hogy nem tudok angolul. A tanárnő azt mondta,

hogy nem baj, viszont tudok szolmizálni. És akkor, dadogva bár, de mégis elkezdtek a heti gyakoriságú találkozást, én segítetttem neki szolmizálni, ő meg javíttatta az én angolomat.

– *Mert időközben elkezdett angolul tanulni?*

– Elkezdtem magánúton angolul tanulni, ő pedig korigálta a hibáimat. Aztán meghallgatta a diplomahangversenyeimet, ott volt a diplomatanításomon is, és végül előállt azzal a képtelennek tűnő ötlettel, hogy meghívna engem egy évre Amerikába azért, hogy intenzív ének-zenei képzést indítsunk egy általános iskolában, amit ő ott már kiszemelt erre a célra. Mindezt azért, hogy lássuk: vajon a kodályi elvek működnek-e egy másik földrészen, teljesen más körülmények között, mégpedig nem kiválogatott, hanem véletlenszerűen egy osztályba kerülő gyerekekkel. Én szabadkoztam, képtelenségnek tartottam az ötletet. Nem tudtam elég jól angolul, éppen vőlegény lettem, nyárra terveztük az esküvőnket, semmiképp nem akartam elvállalni. Végül aztán mégis rábeszélte, és kötélnék álltam, olyan feltétellel, hogy ha minden szükséges engedélyt be tud szerezni, ám legyen. Mít ad isten, sikerült neki.

– *Egészen hihetetlen történet.*

– Nekem is egészen hihetetlen volt. Pályakezdő fiatalember voltam, volt már egy félálásom az akkori Népművelési Intézetben, ahol Maklári József kiváló karnagy irányításával segédkeztem az amatőr kórusok szakmai minősítő találkozóinak szervezésében. Ebből kellett volna kilépnem, és szeptemberben Amerikába utaznom, tanítani. Azon a nyáron, 1968 nyarán megesküdünk Idával, és én szeptember végén elindultam Amerikába, minden ismeret nélkül, dadogó angoltudással, és persze teli nyomasztó várakozással, hogy mi is lesz majd ott.

– *Egyedül, a felesége nélkül?*

– A feleségem természetesen nem kapta meg az engedélyt, hogy velem jöhessen. Az akkori Művelődésügyi Minisztérium azzal adta meg az engedélyt a kiutazáshoz, egyetlen esztendőre, hogy a feleségemnek itthon kell maradnia. Volt abban az időben Magyarországon egy Interkoncert nevű iroda, amely a külföldre meghívott művészekkel, zenészekkel szerződést kötött, aminek fejében a külföldi kereset nyolc százalékát az irodának be kellett fizetnünk. Cserébe ők intézték el a kiutazási engedélyeket, vízumokat. Én egy évre kaptam engedélyt, és 1968. szeptember 29-én, apám névnapján megérkeztem Bostonba.

– *A felesége volt a biztosíték arra, hogy hazatérjen.*

– Így van.

– *Mi volt a konkrét munkája? Ha nem tudott még elég jól angolul, nyilván nem engedték azonnal gyermekcsoport elé.*

– Karácsonyig valóban nem kellett tanítanom, hanem össze kellett állítanom a majdani tanítási anyagot. Az egész őszi időszakot a nyelvtanulás, a könyvtározás, óvodák, iskolák látogatása töltötte ki. Gyakran leültem a játszótereken és figyeltem, milyen énekes játékokat játszanak a kicsik. Ahol csak tudtam, leírtam a dalokat, szöveggel, ritmussal, és mellé leírtam, hogy miként játsszák a játékot. Emellett megbízható népzenei gyűjteményekből gyerekdalokat másoltam ki, amikről úgy gondoltam, hogy hatéves gyerekeknek megtanítható. Rengeteget tanultam ebben az időszakban. Az őszi hónapjai alatt összeállt egy gazdag és színes anyag, amiből aztán januárban elkezdtem tanítani.

– *Kézenfekvő, hogy a magyar népdalkincsre nem alapozhatott.*
– Igen. A kodályi elv éppen az, hogy egy nép saját zenei anyanyelvét találjuk meg, és az legyen az énekkeltetés kiindulása. Az ismerősből, az ismertből kell az új ismeretek felé indulni. Nyilvánvaló tévút volt, amikor néhány külföldi kolléga a magyar ének-zenei iskolák tankönyveit angolra fordította, s ezzel szeretett volna eredményt elérni Amerikában vagy más országokban. Teljesen vakvágány volt. Értem az okát: ezek a könyvek itthon már bizonyítottak. De akadt másféle „üzleti” elképzelés is. Volt olyan is, aki a saját óraterveit, óravázlatait könyv formájában megjelentette, és azt tankönyvként árusította, ami természetesen szintén a tudatlanságról árulkodott.

Visszatérve az életem alakulásához, a tanítás mellett, a korábban Denise Bacon kapcsán már említett leány-középiskolában egy kisebb kórust kellett vezetnem. Ennek a kis kórusnak minden vasárnap énekelnie kellett. Volt az iskolának egy nagykórusa is, az enyém volt a kis létszámú egyházi kórus. Minden vasárnapi istentiszteleten énekeltünk egy-két egyházi éneket.

– *Kiutazott egy nem válogatott gyerekekből álló általános iskolába zenetanárnak, mindössze egyetlen éves szerződéssel. Hogyan született meg ebből a világ első Kodály Intézete?*

– 1969 januárjában elkezdtem tanítani. A harmincperces énekóra reggel nyolckor kezdődött. Amit én megtanítottam 8-tól fél 9-ig, azt Denise Bacon 9-től fél 10-ig megtanította a párhuzamos osztályban. Közben folyamatosan figyeltük, mit csinál a másik. Volt tehát mindkettőnk számára egy kontrollcsoport. És a végén alaposan megvitattuk a történeteket. Ez így ment heti öt napon át, hétfőtől péntekig. Aztán valamikor március táján odajött az igazgató azzal az ötlettel, hogy tartsunk bemutatóórát a szülőknél, akik nagyon várják ezt, mert a gyerekek folyton az énekórákról beszélnek otthon. Semmi másról nem beszélnek valójában, csak arról, hogy itt van ez az idegen, a Mister Peter, akivel nagyon jó énekelni, és Mister Peter mindennap jön egy kis időre. Mutassuk ezt meg a szülőknél! Tartottunk egy bemutatóórát, sikeres volt. Akkor felvetődött, hogy tartsunk egy másik bemutatót is, szakemberek számára. Az is sikeres volt. Tartottunk egy harmadik bemutatót is a körzet szakembereinek, szakfelügyelőinek. Végül annyira elterjedt a híre ennek a kísérleti munkának, hogy az akkor Bostonban élő ifjabb David Rockefeller is eljött megnézni egy órát. Ámult-bámult, hogy a hatéves gyerekek tudnak szolmizálni, tudnak viszonylag tisztán énekelni, tudnak kottát olvasni, és nem utolsósorban élvezik, amit csinálnak. David Rockefeller meghívta New Yorkból a Ford Alapítvány szakvezetőjét, aki szintén eljött, és megnézett egy bemutatót. Rövidre fogva, ebből alakult ki aztán az a terv, hogy jöjjön létre egy centrum, ahol ez a munka folytatódhat, és fiatal amerikai zenetanárokat tudunk képezni a Kodály-módszerre.

– *Ez tehát már egy tanárképző, illetve továbbképző kurzus volt.*

– Így van. Így aztán 1969 őszén, egy évvel az én kiutazásomat követően, létrejött a Kodály Intézet, és elkezdte a munkáját, tetemes anyagi támogatással, amelyet a Ford Alapítvány biztosított.

– *Hogyhogy nem kellett hazajönnie? Lejárt az egy év, amennyi időre a szerződése szólt.*

– Valóban lejárt az egyéves szerződésem. Denise Bacon kérvényezte, hogy folytathassam. Nekem sem volt ellenemre, de az volt a feltételem, hogy csak akkor maradok tovább, ha a feleségem is kijöhet. Hozzájárultak, így Ida is kiutazott utánam. 1970 áprilisában Márta lányunk már ott kint született meg. Végül aztán 1972-ig maradtunk Amerikában.

– *Segítette-e a kodályi pedagógiai módszer iránti elkötelezettségét, hogy megtapasztalhatta egy másik országban, egészen más kulturális közegben, hogy valóban működik?*

– Fontos kérdés. Ugyan nem volt tankönyv, nem volt tanterv, nem volt tanmenet, tanítani viszont kellett. Volt a zene, voltak a gyerekek, és voltam én. És ezt az utat, ezt a kört kellett bejárnom, hogy a kitűzött célt megpróbáljam úgy elérni, hogy közben a gyerekek szeressék, amit csinálnak, és el is jusson hozzájuk mindaz, amit szeretnék megtanítani. Mindez sikerült, és emiatt itthon kicsit a zenepedagógia fenegyerekeként tekintettek rám a kollégák. Akkor is és ma is úgy gondolom, nem az az érdekes, hogy van-e tanterv, van-e tankönyv, hanem az, hogy mi történik a tanteremben, tud-e a tanár hosszan tartó élményt szerezni a tanítványoknak! Ezzel is próbáltam hitet tenni Kodály azon elve mellett, hogy a pedagógiai munka sikere nagymértékben múlik a tanár felkészültségén, képzettségén. Nem véletlenül írta Kodály egyik tanulmányában, hogy Magyarországon az énekoktatás sikere már csak kiművelt tanerő kérdése!

– *Vajon ennek a felismerése hozta haza? Hiszen ha marad, egy még fényesebb karrier lehetősége is adott lett volna Amerikában.*

– Úgyanyira, hogy 1969-ben a már említett Dana Hall nevű középiskola nagy leánykórusát is rám bízta. Ők igen jó módú rétegből érkező lányok voltak, kulturálisan rendkívül gazdag és igényes társaság, de zeneileg bizony kevésbé. Elkezdtem őket tanítani, és ez annyira jól sikerült, hogy a kinevezésemet követő egy év múlva, 1970 nyarán, az első Kodály Szemináriumra elhoztam 60 középiskolás lányt Magyarországra, és Kecskeméten, a Katona József Színházban, a legendás Andor Ilonka néni leánykórusával egy színpadon énekeltünk a szeminárium megnyitó hangversenyén. Erről a fellépésről egy filmfelvétel is fennmaradt az egykori Bács-Kiskun megyei Filmstúdió archívumában. Ettől a fellépéstől kezdve a kórusvezetés vonalán is elindult a pályám. Annyira, hogy 1972-ben a New York-i Állami Egyetem megkeresett egy nagyon vonzó állásajánlattal. De hát itthon voltak a szüleim, rokonaim, itt volt a hazám, nem vállaltam. Hazajöttünk Debrecenbe.

– *Miért nem Kecskemétre? Hiszen volt itt egy állása az amerikai ösztöndíj ideje alatt is.*

– Az egy pro forma, fizetés nélküli szabadság volt, hiszen valójában egyetlen napot sem töltöttem Kecskeméten, csak a kinevezés kötött az akkori Kodály Iskolához. Viszont Debrecenben várt az ismert otthon, várt a család, várt a Kodály Kórus. Gulyás György az akkori tanárképző főiskolán ajánlott nekem állást, illetve a Kodály Kórusnál helyettes karnagyi munkát. Ezt a vonzó lehetőséget egyszerűen nem dobhattam el, annyira együtt volt minden.

– *Az amerikai Kodály Intézet társalapítójaként volt-e valamiféle katalizátorszerepe abban, hogy végül létrejött a kecskeméti Kodály Intézet is? Ön vetette fel az intézet gondolatát, vagy Kodály Zoltánné?*

– A gondolat felmerülésében két személy nevét említem meg: az egyik Nemesszeghyné Szentkirályi Márta, a kecskeméti Kodály Iskola akkori igazgatója, aki sajnálatosan korán, 1973-ban elhunyt, a másik pedig Kodály Zoltánné Péczely Sarolta. Ők ketten az első években többször ellátogattak az amerikai Kodály Intézetbe, amíg még én is ott dolgoztam. Azt hiszem, bennük merült fel első ízben annak a gondolata, hogy az amerikai intézet mintájára itthon is létrehozhatnának egy intézetet. Egy olyan centrumot, ahol igényes, kodályi alapozású pedagógiai munka folyik az iskolában, és ezzel szorosan karöltve tanárképzés és tanári továbbképzés is zajlik ugyanazon a helyszínen. Talán így született meg az ötlet. Az én szerepem ebben kevés. Inkább csak annyi, hogy az ottani

munkámra felfigyeltek. Vagy inkább a munkánkra, hiszen egy idő után már nemcsak egyedül voltam kint, hanem több kolléga is csatlakozott, mert a szaporodó feladatok megkívánták, hogy megosszuk a terheket. Így került ki Komlós Katalin, Kokas Klára, Rozgonyi Éva és később sokan mások is.

– *1973-ban hivatalosan is létrejött Kecskeméten a Kodály Intézet, a tekintélyes Kardos Pál irányításával, de egy év elteltével mégis önt kérték fel igazgatónak. Mi van a döntés hátterében?*

– Miután elkezdtünk Debrecenben dolgozni, természetes, hogy továbbra is kapcsolatban maradtam Kodályné asszonnyal. Egy alkalommal a Kodály Intézet formálódó tervezetét elküldte nekem azzal a kéréssel, hogy szóljak hozzá, mit gondolok róla. Leírtam a véleményemet, és postára adtam. Ezzel a történetet én le is zártam magamban. Aztán, valamikor 1974 késő tavaszán, kaptam egy táviratot Kodály Zoltántól, hogy örülne, ha felkeresném. Felutaztam hozzá Budapestre. Megérdeklődte, hogy érzem magam Debrecenben, illetve, hogy nem volna-e kedvem a Kodály Intézet szervezeti kiépítését Kecskeméten irányítani. Meglepő volt a felkérés, hiszen tudtam arról, hogy Kardos Pál megbízást kapott az intézet vezetésére. Végül hosszas gondolkodás után úgy döntöttem, hogy vállalom. Akkor már egy éve heti egy napon feljártam Budapestre, a Zeneakadémiára, ahol óraadó lettem a karvezetés szakon. 1974. szeptember közepén kaptam meg a kinevezésemet, és átköltöztem Kecskemétre, egyelőre egyedül. Az akkori megyei tanács épületének 14. emeletén volt egy kicsi szoba, ahol a majdani Kodály Intézet irodája működött. Volt tehát egy igazgató, gazdasági vezető, volt Ittész Mihály, aki a leendő könyvtár alapjait vetette meg, és volt egy hivatalsegédünk.

– *Könnyen elfogadták a kecskeméti kollégák? Felteszem, hogy Kardos Pálnak komoly holdudvara volt a zenepedagógusok körében.*

– A szakmai közvélemény rendkívül gyanakvóan, tartózkodóan fogadott, még a közvetlen munkatársaim is. Úgy is fogalmazhatnék, hogy egyfajta rideg, légüres tér alakult ki körülöttem, egyszerűen abból adódóan, hogy – mint ahogyan akkor szokás volt mindenütt az országban – egy kiemelt intézmény élére a szakminisztérium nevezte ki a vezetőt, és lehetőleg kádert. Én ennek az elvárásnak már eleve nem feleltem meg, de itt most nem is ez az érdekes. Az érdekes az, hogy itt volt Kardos Pál, egy nagy tekintélyű, sikeres pedagógus, elismert kóruszakember, aki mind a város énekkarával, mind a Kodály Iskola akkori kórusaival nagyszerű eredményeket ért el. A tanárkollégák és a gyerekek is nagyon szerették, elismerték őt. Így aztán érthető és magyarázható, hogy az említett ellenséges légkör körülöttem kialakult, sokan nem értették, miért kellett őt a vezető munkakörből eltávolítani, és idehozni valakit, akinek nincs is igazi kötődése Kecskeméhez. Be kell vallanunk, a szakmai rátermettség és a vezetői alkalmasság két egészen különböző dolog, nem szerencsés összemosni őket. A helyzetem tehát igen nehéz volt már csak azért is, mert szerintem az első időszakban a Kodály Intézet működése a Kodály Iskola nélkül elképzelhetetlen volt, hiszen ott folyt az a gyakorlati zenei nevelés, melyet az intézet hallgatóinak nap mint nap tanulmányi céllal látogatni kellett. Így tehát, akár akartuk, akár nem, az együttműködést az első pillanattól kezdve kikényszerítette az élet mindkét fél számára.

Többször töprengtem magányomban, hogy mit is tehetek ebben a helyzetben. Egyáltalán, lehet-e ilyen légkörben hosszabb távon dolgozni? Arra jutottam, hogy egyetlen módja van annak, hogy a dolog működjön: nem nézni se jobbra, se balra, nem ütközni senkivel, hanem dolgozni lankadatlan, s talán az eredmény majd igazol. Ekkorra már mögöttem volt az Amerikából hozott tapasztalat, mögöttem volt egy rövidebb,

de nagyon intenzív időszak Debrecenben, ahol szintén létrehoztam egy kamarakórust, továbbá működtem a Kodály Kórusban, tehát bizonyos szakmai eredményeket én is fel tudtam mutatni, amelyek – úgy éreztem – hitelesítettek. De nagyon fiatal voltam, harmincéves mindössze. Belevetettem magam a munkába azzal, hogy majd meglátjuk, mire futja az erőmből. Megpróbáltam felvázolni a Kodály Intézet szervezetét, működésének mikéntjét. Ennek alapján szűrtem ki néhány munkatársat, hívtam meg néhány tanárkollégát. Ez nem volt könnyű feladat, mert annak idején még a legkiválóbb szakemberek között is ritka volt a jó angol nyelvtudás. Jól emlékszem egy külföldi konferenciára, ahol két tanárkollégámmal együtt előadásokat kellett tartanunk, s a megelőző este a szállodai szobámban felolvastattam velük a leírt szöveget, hogy másnap sikeresek legyenek a közönség előtt. 1975 szeptemberében aztán az intézet hivatalosan is megnyitotta a kapuit. Eleinte kételkedtem a határidő tarthatóságában. Amikor először beléptem ebbe a gyönyörű épületbe, még romokban állt. A refektórium előtti ajtó előtt egy óriási lyuk tátongott a födemen és a tetőn. Felnéztem az égre, mondván: Atyaúristen, lesz ebből valami? Abban a pillanatban megjelent a nyílásban egy óriási daru, és beemelt egy cementtel teli konténert. Attól a perctől kezdve hittem el, hogy tényleg elkészülhet határidőre az épület.

– *Milyen mértékben valósult meg az, amit elképzelt az intézmény struktúrájáról, feladatairól, tanári karáról? Kellett-e kompromisszumokat kötnie?*

– Csak folyamatos kompromisszumok árán lehetett haladni. Egy dolog volt fontos számomra: hogy a kodályi elképzelések, a kodályi szemlélet, a kodályi filozófia sértetlen maradjon a mi oktatásunkban. 1975 szeptemberében megjött az első húsz diák, Japánból, Amerikából, Kanadából, és aztán az évek során ez folytatódott és bővült. Az volt a szándékom, hogy próbáljuk meg az intézetet visszamenőleg mintegy „alma materre” tenni. Vagyis, hogy próbáljuk meg az intézetet a kodályi zenepedagógiai eszme őrzőjeként, annak mintaadó központjaként felépíteni, ahová el lehet jönni az ismereteket bővíteni, szaktanácsot kapni, kapcsolatot építeni. Ennek rendeltem alá mindent, de tudtam, hogy ez nagyon sok tényezőtől függ. Az elképzelésem az volt, hogy párhuzamosan tartunk nemzetközi és magyar tanfolyamokat. Nem árulok el titkot, ha azt mondom, hogy ez nem találkozott mindenkinek az elképzeléseivel, a hivatali illetékesek inkább csak a nemzetközi vonalat forszírozták. Megjegyzem még, hogy a város számára nagyon szokatlan volt a sok külföldi – főleg „nyugati” – állandó jelenléte, az angol szó, az idegen arcom. Az intézet országosan egyedülálló képződmény volt, melyet büszkén mutogatott is a város és az akkori kormányzat. Nem véletlen, hogy uralkodók, miniszterelnökök, pártvezérek látogattak el az intézetbe, s ez nemcsak az épületnek volt köszönhető, hanem az itt folyó munkának. Kedves emléket őrzők a belga királyról, aki a könyvtárunkban leemelt a polcra egy kottás füzetet, és odaszólt nekem, hogy: na, akkor énekeljünk, s a slepp legnagyobb megrökönyödésére mi ketten elkezdtünk énekelni, minekutána a program jó negyedórát csúszott is. A norvég királyi pár pedig olyan jól érezte magát nálunk, hogy rögtön kaptam tőlük egy „lovagi” címet köszönetképpen.

– *A hazai képzőintézmények szakmai féltékenységét kell amögött keresni, hogy nem támogatták hivatalosan a magyar zenetanárok továbbképzését?*

– Nem tudom. Mindenesetre a nyári Kodály Szemináriumot megnyitottuk a magyar zenepedagógusok előtt is. Már 1975 nyarán, a III. Kodály Szemináriumon – amit már az intézet szervezett még a hivatalos megnyitás előtt, s amelynek a tervei az én irányításommal készültek – már közel száz magyar iskolai énektanár is részt vett a munkában.

Ettől az évtől kezdődően, búvópatak-szerűen, több vagy kevesebb sikerrel, folyamatosan törekedtünk a magyar kollégák bevonására is. 1979-ben beadtam egy folyamodványt a minisztériumba, amely szerint szerettem volna egy magyar énektanárképzővel kibővíteni az intézetet. Ez nem sikerült, de érdekes módon, néhány évvel később a mienkhez rendkívül hasonló tervezet alapján új énektanárképző kar jött létre az Eötvös Loránd Tudományegyetemen...

– *Nem lehet eléggé hangsúlyozni az intézet által betöltött szerep fontosságát, hogy évente sok-sok amerikai, japán, kínai és számos egyéb náció képviselőit felkészíti a Kodály-módszer alkalmazására, de látva a hazai ének-zene oktatás állapotát a nem tagozatos intézményekben, úgy látszik, itthon is lenne épp elég tennivaló.*

– Így van. Amikor csak lehetett, igyekeztünk bekapcsolódni ebbe a munkába. A nyolcvanas évtized volt az aranykor, amikor a művelődési kormányzat rendeletet hozott arról, hogy aki egy meghatározott hosszúságú és tartalmú tanfolyamot elvégez, az egyet előre lép a fizetési fokozatok létráján. Komoly ösztönzőerő volt ez, akkoriban nagyon sokan jelentkeztek a tanfolyamainkra. Az intézet abban az időben két éves továbbképzéseket szervezett, éveken keresztül. Záhonytól Sopronig nagyon sokan jelentkeztek. De nem csak a múltban volt ilyen szerepünk, ma is jelen vagyunk a hazai palettán, akkreditált továbbképzésekkel. A probléma csak az, hogy manapság az iskolák sokkal nehezebben engedik el tanáraikat, mint régen.

– *Kodály tanár úr fél évszázada hunyt el. Hogyan látja: mi valósult meg az ő zenepedagógiai elképzeléseiből 50 évvel a halála után?*

– Nagyon sok minden megvalósult az ének-zenei iskolák kiépülése idején, a nyolcvanas évtized végéig. A rendszerváltás ez ügyben egy szakadék. A rendszerváltás után ugyanis az egyéni kezdeményezések és az új trendek és divatok – lehetnek ezek egyébként pozitívak is – átvették a vezető szerepet, és az ének-zenei iskolák személyiségre gyakorolt hatásának megértése háttérbe szorult. Háttérbe szorult annak a belátása, hogy a hatékony zenei nevelés által az egész ember személyisége érzékenyebbé, toleránsabbá, nyitottabbá, kreatívabbá válhat. A hetvenes-nyolcvanas évtizedben a kodályi szemlélet egy másik vonala, az énekesközpontúság, az énekkarok működése nagyszerűen felfejlődött. A rendszerváltás után ez is elapadt, és most, az utóbbi egy-két évben indult el újra egy felfelé ívelő szakasz, amikor a kettős évforduló kapcsán pályázatokkal, egy szakemberekből álló, nagy tekintélyű bizottság országos védnökségével próbálják meg ezt a szemléletet ismét visszavinni az iskolákba. Némileg gátat szab a folyamatnak az időközben bekövetkezett szakemberhiány, illetve az iskolák anyagi forrásainak hiánya. A harmadik dolog a pedagógia, illetve a metodika. Ezen belül két szempontot említek. Kodály álma az volt, hogy minél gyakrabban legyen énekes foglalkozás. Ma heti egy énekóra van az általános iskola felső osztályaiban, valamint a középiskolák bizonyos osztályaiban. Ez egyértelműen azt jelenti, hogy maga az Ügy degradálódik. További észrevételem, hogy az elmúlt időszakban kialakult az iskolai énekkarok területén is egy kirakatszemplélet. Jó, ha van egy használható énekkar, és kevésbé törődnek azzal, hogy mi van a háttérben, mi történik az órarend szerinti énekórákon, fátylat lehet borítani az énekkaroktatás mindennapjaira. Egyébként az ének-zenei iskolák olyan vonzerőt jelentenek még ma is, hogy a jelentkezők közül felvételi vizsga alapján válogatnak, ami sajnos, ellentétes Kodály vágyálmával. Ugyanakkor megérti az ember, hogy az iskolák szeretik a számukra leginkább értékes gyerekeket felvenni. Az ideális az lenne, ha legalább az ének-zene tagozatos iskolákban minden odakívánczó gyereket be tudnának fogadni.

– Ittész Mihály mondta el nekem egy beszélgetésben, hogy az ének-zenei iskolák száma sajnálatos módon a felénél kevesebbre csökkent a nyolcvanas évek óta. Félő, hogy ez a folyamat a még erősebb változás irányába mutat majd.

– Ez sajnos így van.

– Számos kórusban dolgozott karnagyként, és ért el velük nemzetközileg is kiemelkedő eredményeket. Nagy tekintélye a szakmájának, rendszeresen hívják különféle zsűribe. Háromszor is visszatért vezető karnagynak a debreceni Kodály Kórushoz. Aztán egyszer csak újra elkezdett kórusokat létrehozni. Megalapította Párkai István nyomán az Új Liszt Ferenc Kórust, aztán most egy bő éve Kecskeméten létrehozta a Kecskeméti Énekes Kört. Nem tud saját kórus nélkül élni?

– Nem lehet kórus nélkül élni. Pontosabban, zene nélkül lehet, de nem érdemes. Ahogy az életpályám mesészerűen kezdődött, ugyanúgy folytatódott is a kórusmunka terén. Csodálatos ajándéka az életnek, hogy dolgozhattam az ország legjobb hivatásos énekkaraival. A Debreceni Kodály Kórusral, a Magyar Rádió énekkarával. Az életem csaknem 30 éve a kecskeméti Pedagógus Énekkarhoz kötött, ahol a szakmát igazából megtanultam, s ahol karnagyi működésem legnagyobb részét töltöttem. 1976 szeptemberében 14 emberrel kezdtem meg a munkát, s 2005-ben 60 körüli létszámmal adtam át volt tanítványomnak, Laczkó Jánosnak. Szeretem és nagyra becsülöm azt a közösséget, gyönyörű közös élményeket őrzünk mindnyájan. Új művek bemutatói Vajda Jánostól, Kocsár Miklóstól, Orbán Györgytől, Petrovics Emiltől, Durkó Zsolttól. Rádió- és televíziós szereplések, budapesti és külföldi koncertturnék, mind csupa öröm forrása volt, amiért persze nagyon keményen meg is dolgoztunk.

Új énekkarok? Igen! Én az építés embere vagyok. Így, a pályám vége felé elmondhatom, hogy építeni szeretek. Nem épületeket, nem új zeneműveket, hanem maradandó intézményeket, maradandó emberi közösségeket szeretnék magam után hagyni, amelyek fiatal kollégáimon, tanítványaimon keresztül tovább élnek és dolgoznak.

– Hosszú időt töltött el a Zeneakadémia tanáraként is.

– 1973 szeptemberében kezdtem el a Zeneakadémián tanítani. Debrecenből jártam fel, szombatonként. Hat órát tanítottam, azaz egy teljes napot. Kecskemétről is folytattam a zeneakadémiai oktatást, de a kétezres évtized elején elkészöntem az aktív tanítástól. Aztán 2005-ben az akkori rektor, dr. Batta András visszahívott. Megkaptam a Zeneakadémia nagy énekkarát, melyet azóta „Alma Mater” kórusnak hívunk. A rektor úr időről időre előállt azzal a gondolattal, hogy miért nem csinálok egy kisebb, válogatott kórust? Kötélnek álltam, s így aztán 2010-ben létrehoztam az Új Liszt Ferenc Kamarakórust. Azért új, mert az eredeti Liszt Ferenc Kamarakórus 1963–1993 között Párkai István professzor irányításával már viselte ezt a nevet. Részben az iránta való tiszteletből, az ott eltöltött évek iránti szeretetből is úgy gondoltam, hogy őrizzük meg a nevet. Négy évig vezettem ezt az új énekkart, amelynek nagyon gyorsan felívelt a pályája, rengeteg szép hangversenyünk volt, itthon is és külföldön is. 2014-ben családi okok miatt be kellett fejezzem a budapesti munkáimat, akkor adtam át a kórust kedves volt tanítványomnak, Nemes László Norbertnek.

– Ahogyan a kecskeméti Pedagógus Énekkart is egykori tanítványára, Laczkó Jánosra bízta. Figyeli a munkájukat? Konzultálnak időnként, vagy mond véleményt a munkájukról?

– Minden tanítványomra figyelek, ha megengedik, s ha igénylik. Ha tudom, segítem őket. Falakat nem építek sehol a tanítványaimmal szemben, inkább, ha módom

van rá, eltávolítottam a „kavicsokat” az útjuktól. Csak néhány példát említek a sokból. Dr. Kiss Katalint, Kontra Zsuzsát, dr. Nemes László Norbertet meghívtam az intézetbe tanítani, a Pedagógus Énekkart átadtam Laczkó Jánosnak. A Rádióénekkar élén áll Pad Zoltán, a Nemzeti Énekkar élén Somos Csaba. A volt tanítványaim hál’ istennek sikeresek, sokfelé dolgoznak, és remek munkát végeznek. Különösen fontosnak tartom a kínai kapcsolatunkat a pekingi Központi Zeneakadémiával (Central Conservatory of Music), melyet a 2000-es évtized elején kezdeményezésemre Szirányi Borbála épített fel kimagasló szakmai munkájával. De a sort folytathatnám még sokáig.

– *Elmenőben van az a generáció, akiknek még személyes élményeik lehettek Kodály Zoltánról. A Zeneakadémia címzetes professzoraként látja-e azt az utánpótlást, amely a következő évtizedekben garancia lehet a kodályi örökség sértetlen, biztonságos és hosszú távú továbbvitelére?*

– Hiszem, hogy igen. A nálamnál néhány évvel fiatalabb generáció, illetve a harmincas-negyvenes generáció olyan komoly alapokkal és eredményekkel rendelkezik itthon is és nemzetközi méretekben is, hogy ha nagyobb „földrengés” nem következik be, akkor ők tovább tudják vinni a fáklyát. Mert a lehetőségek adottak. Lehet, hogy hihetetlenül hangzik, de a pályakezdőknek sokkal több a lehetőség ma, mint a mi fiatalkorunkban. A nehézség inkább az, hogy ezek közül a lehetőségek közül hogyan válogassanak, hogyan szelektáljanak. Az a tapasztalatom, hogy a fiatalok – főleg a nagyon fiatalokra gondolok – szinte lihegve próbálnak mindenütt jelen lenni, ami csak adódik. Ez a lihegés kicsit az elvékonyodás, a legjobb értelemben vett, de mégiscsak felszínesség jeleit mutatja. Nagyon kell vigyázni arra, hogy az ember elmélyült tudjon maradni. A zeneoktatásban az egyik legfontosabb dolog a személyes jelenlét, a szellemi és érzelmi elmélyültség. Ezt a kórusmunkában is érzem. Már a második évadot kezdjük az új kórusommal, a Kecskeméti Énekes Körrel, és azt tapasztalom, hogy az emberek a rohanásból érkezve a nyugalmat, a biztonságos elmélyültséget keresik, amit egy zenei stílusban vagy egy zeneszerző műveiben megtalálnak. És ha még át is tudják adni a közönségnek, az pótolhatatlan.

– *Jelentős források bevonásával bővül a közeljövőben a Kodály Intézet. Már nem ön az első számú vezető, de megkérdezem: a fejlesztéssel változik-e valamelyest a koncepció is, vagy alapvetően azon a nyomon halad tovább az intézet, mint amit a hetvenes években célul tűztek ki?*

– 2005 óta a Kodály Intézet a Zeneakadémia szerves részeként működik. Ez hatalmas fegyvertény az intézet szakmai elismertsége tekintetében. Hogy egy ennyire fiatal – mert még mindig fiatalnak számító – intézmény már most ott tarthat, hogy mesterdiplomát bocsáthat ki! Nagyon fontosnak tartom, hogy a képzési struktúra megmaradjon, esetleg bővüljön. Ugyanakkor a működés nagyon fontos része a gyakorlati étellel való kapcsolat, a város szakmai köreivel és a kulturális civil szférával egyaránt. Emiatt a Kodály Iskolával, illetve egynéhány másik iskolával való életszerű kapcsolat kiemelten fontossá válik a jövőben. Úgy vélem, hogy az ének-zenei típusú iskolával való kapcsolat egyenesen életbe vágó, de mert a többség, a derékhad az úgynevezett normál általános iskolákba jár, a velük való együttműködés is elemi érdek. Harmadrészt pedig elengedhetetlen a várossal való szoros kapcsolat. Ezért tartom nagyon jónak a bővítés jelenlegi irányát. Ha ez az ideálisnak mondható terv megvalósul, hogy az egykori, eredeti Kodály Iskola helyén felépül egy olyan zenei centrum, amely az intézet, de egyben a város bizonyos igényeit, például koncertigényeit is kielégíti, nagyon sokat nyerhetünk. Ismét

megfogalmazom azt a harminc évvel ezelőtti elképzelésemet, hogy Kecskemétnek a magyar Salzburggá kell válnia. Mit értek ezalatt? Hogy Kodály életművének élvonalbeli tolmácsolója, őrzője, védője és terjesztője világméretben ez a város kell, hogy legyen. Mindez nem jelent kevesebbet, mint hogy egy mintaadó szimfonikus zenekarnak kell itt működnie, kell egy hasonló kvalitásokkal bíró énekkar, hogy a nyári fesztiválokra, amelyeknek a programját komoly, többéves előrettekintéssel tervezik meg, ide lehessen vonzani a Kodály Zoltán munkássága iránt, a magyar zene iránt érdeklődőket a világ legtávolabbi pontjáról is. Mert a magyar zene nagyon vonzó, a magyar zeneművészek világhíre adott, és bízom abban, hogy a jövőben is az lesz. Ebből a szempontból tartom fontosnak, hogy a Zeneakadémia, a Kodály Intézet és Kecskemét városa hosszú távra fogjon össze Kodály nevében.

Köszönöm a beszélgetést!

Az interjút Kriskó János készítette.